



THỰC THI THUẾ TỐI THIỂU TOÀN CẦU, HƯỚNG ĐẾN HÀI HÒA LỢI ÍCH QUỐC GIA VÀ NHÀ ĐẦU TƯ

PHẠM PHƯƠNG HÀ

Thuế tối thiểu toàn cầu không phải là điều ước hay cam kết quốc tế, không bắt buộc các nước phải áp dụng. Tuy nhiên, nếu Việt Nam không áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu thì sẽ phải chấp nhận việc các nước khác áp dụng quy định này để thu thuế bổ sung đối với các doanh nghiệp thuộc đối tượng áp dụng tại Việt Nam đang hưởng mức thuế suất thực tế thấp hơn 15%. Để giữ quyền đánh thuế, Việt Nam áp dụng quy định về Thuế tối thiểu toàn cầu từ năm 2024. Mục tiêu đặt ra là triển khai thực hiện hiệu quả quy định về Thuế tối thiểu toàn cầu, đồng thời, cần có các giải pháp nhằm ổn định môi trường đầu tư, nâng cao vị thế cạnh tranh của Việt Nam so với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Từ khóa: Thuế tối thiểu toàn cầu, thuế suất, lợi ích quốc gia, nhà đầu tư

IMPLEMENTATION MEASURES OF GLOBAL MINIMUM TAX TO TARGET AT HARMONIZING INTERESTS OF NATIONS AND INVESTORS

Pham Phuong Ha

The global minimum tax is not an international treaty or commitment, and it is not mandatory for countries to implement it. However, if Vietnam does not adopt the global minimum tax, Vietnam will have to accept the fact that other countries will apply this rule to collect additional taxes from enterprises operating in Vietnam with an effective tax rate lower than 15%. To retain the right to tax, Vietnam will implement the Global Minimum Tax regulations from 2024. The objective is to effectively enforce the global minimum tax regulations while providing solutions to stabilize the investment environment and enhance Vietnam's competitive position compared to other countries in the region and the world.

Keywords: global minimum tax, tax rate, interests of nations, investors

Ngày nhận bài: 13/5/2024

Ngày hoàn thiện biên tập: 5/6/2024

Ngày duyệt đăng: 17/6/2024

Tình hình áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu trên thế giới

Thuế tối thiểu toàn cầu được Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD) chính thức giới thiệu tại Tuyên bố Khung giải pháp Hai trụ cột để giải quyết các thách thức phát sinh từ nền kinh tế kỹ thuật số. Đến nay, Thuế tối thiểu toàn cầu được hầu hết các nước trên thế giới ủng hộ và coi đó là xu hướng phù hợp trong hợp tác quốc tế.

Tại Hội nghị lần thứ 16 của Diễn đàn hợp tác chung về Chống xói mòn cơ sở thuế và chuyển dịch lợi nhuận (IF on BEPS) diễn ra vào tháng 5/2024, OECD đã cập nhật tình hình triển khai Thuế tối thiểu toàn cầu trên toàn thế giới. Cụ thể, đến nay, 40 nước đã ban hành hoặc đang dự thảo văn bản quy phạm pháp luật để áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu từ năm 2024 hoặc năm 2025 (trong đó bao gồm 27 nước châu Âu, 7 nước châu Á - Thái Bình Dương, 3 nước châu Phi, 2 nước Mỹ La-tinh Caribe và 1 nước Bắc Mỹ), 15 nước đang chuẩn bị cho quá trình luật hóa, 5 nước đang đưa ra quyết định về chính sách và khoảng 20 nước đang xem xét đánh giá tác động. Sử dụng số liệu thống kê từ năm 2017 đến năm 2020, OECD dự kiến việc áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu sẽ cắt giảm 2/3 số thu nhập của các tập đoàn đa quốc gia được hưởng thuế suất thấp dưới 15% (từ 2.143 tỷ USD xuống còn 653 tỷ USD), giảm 50% lợi nhuận được chuyển dịch để tránh thuế (từ 659 tỷ USD xuống 356 tỷ USD), giảm 50% sự chênh lệch giữa thuế suất tại các trung tâm đầu tư so với thuế suất tại các nước khác (từ 10,6% xuống 7,1%), đồng thời làm tăng 6,5%-8,1% tổng số thu thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN) trên toàn cầu (155-192 tỷ USD/năm).

Tuy nhiên, mỗi nước có các đặc điểm, mục tiêu, chiến lược khác nhau và sẽ chịu mức tác động khác nhau. Đặc biệt, căn cứ vào vị thế mỗi nước trong hoạt động đầu tư nước ngoài, các nước sẽ ban hành những chính sách liên quan đến Thuế tối thiểu toàn cầu khác nhau.

Đối với những nước chủ yếu có vốn đầu tư ra nước ngoài

Các nước này sẽ có mục tiêu thu thuế bổ sung từ các doanh nghiệp của họ đang đầu tư tại nước có thuế



suất thấp và đưa các doanh nghiệp này trở về nước đầu tư. Cụ thể:

+ *Các nước thuộc Liên minh châu Âu (EU)* đã thông qua Chỉ thị về thuế tối thiểu có hiệu lực từ ngày 1/1/2024. Theo đó, các nước EU đã thống nhất áp dụng Quy định về tổng hợp thu nhập chịu thuế tối thiểu (IIR) từ 1/1/2024 và áp dụng Quy định về lợi nhuận chịu thuế dưới mức tối thiểu (UTPR) từ 1/1/2025. Tuy nhiên, ngày 23/5/2024, Ủy ban châu Âu đã có ý kiến về việc 6 nước EU bao gồm: Ba Lan, Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha, Síp, Latvia và Litva chưa hoàn thành việc nội luật hóa Chỉ thị về thuế tối thiểu đúng thời hạn.

+ *Vương quốc Anh*: Áp dụng IIR và Quy định về thuế TNDN bổ sung tối thiểu nội địa đạt chuẩn (sau đây gọi tắt là QDMTT) từ năm 2024, UTPR từ năm 2025.

+ *Hàn Quốc*: Áp dụng IIR và UTPR từ 01/01/2024. Ngày 23/12/2022, Nghị viện Hàn Quốc đã tổ chức phiên họp toàn thể và quyết định thông qua Luật Thuế sửa đổi, lấy Thuế tối thiểu toàn cầu làm tâm điểm. Các Nghị định thực thi, hướng dẫn cụ thể sẽ được ban hành.

+ *Nhật Bản*: Áp dụng IIR từ năm 2024. QDMTT và UTPR dự kiến sẽ được đưa vào Dự thảo Cải cách thuế năm 2024.

+ *Hồng Kông*: Dự thảo văn bản quy phạm pháp luật về Thuế tối thiểu toàn cầu được lấy ý kiến rộng rãi từ 21/12/2023 đến 20/3/2024. Văn bản sẽ được trình Ủy ban Pháp luật vào nửa cuối năm 2024. Theo đó, Hồng Kông dự kiến áp dụng IIR, UTPR và QDMTT từ năm 2025.

+ *Hoa Kỳ*: Đang áp dụng Luật Thuế cải cách về thu nhập vô hình với thu nhập từ sở hữu trí tuệ chịu thuế suất thấp. Các công ty của Hoa Kỳ ở nước ngoài nếu có thuế suất thực tế thấp thì phải nộp phần thuế chênh lệch về Hoa Kỳ theo các quy định tại Luật GILTI. Luật này quy định mức thuế suất từ 10,5% đến 13,125% để đảm bảo thuế tối thiểu 10,5% đối với thu nhập từ nước ngoài và tránh tình trạng chuyển tài sản sở hữu trí tuệ đến các nước có ưu đãi thuế. Tháng 3/2024, Chính quyền Tổng thống Biden đã công bố Báo cáo Ngân sách năm tài chính 2025 bao gồm đề xuất tăng mức Thuế suất tối thiểu từ 15% lên 21%. Đồng thời, Báo cáo đề xuất điều chỉnh bổ sung Luật GILTI để phù hợp với Thuế tối thiểu toàn cầu và thay thế Quy định chống xói mòn cơ sở thuế hiện tại của Hoa Kỳ (BEAT) bằng UTPR.

Đối với những nước chủ yếu nhận vốn đầu tư từ nước ngoài

Các nước này sẽ có xu hướng đề xuất các giải pháp ứng phó do Thuế tối thiểu toàn cầu phần nào

sẽ ảnh hưởng tới chính sách thu hút đầu tư. Cụ thể:

+ *Singapore*: Tháng 2/2024, Singapore công bố Báo cáo Ngân sách năm 2024, theo đó, cam kết áp dụng IIR và QDMTT từ năm 2025. Báo cáo này giới thiệu Quy định về khoản giảm trừ giá trị đầu tư có thể hoàn trả đối với một số ngành kinh tế có giá trị cao. Quy định này tương đồng với quy định về Khoản giảm trừ thuế thu nhập được hoàn trả đạt chuẩn (QRTC) của OECD và sẽ được công bố chính thức vào quý III/2024.

+ *Thái Lan*: Tháng 3/2024, Cục Doanh thu Thái Lan đã xin ý kiến rộng rãi dự thảo quy định về Thuế tối thiểu toàn cầu, theo đó nước này dự kiến áp dụng IIR, UTPR và QDMTT từ năm 2025. Chính phủ Thái Lan đã có tuyên bố vào ngày 07/3/2023 về việc phân bổ 50-70% thuế thu được từ Thuế tối thiểu toàn cầu vào Quỹ Tăng cường cạnh tranh quốc gia cho các Lĩnh vực ưu tiên theo Đạo luật Tăng cường cạnh tranh quốc gia 2017. Nước này cũng đưa ra đề xuất đối với nhà đầu tư hiện hữu và nhà đầu tư mới để chuyển từ ưu đãi miễn thuế hiện hành sang áp dụng giảm 50% thuế suất thuế TNDN, tương đương với việc áp dụng thuế suất 10%.

+ *Malaysia*: Tháng 12/2023, Malaysia đã ban hành Luật Tài chính số 02, theo đó nước này sẽ áp dụng IIR và QDMTT từ năm 2025.

+ *Indonesia*: Indonesia đang tiến hành nghiên cứu rà soát về tác động của Thuế tối thiểu toàn cầu đối với chính sách miễn giảm thuế TNDN, dự kiến sẽ công bố dự thảo Luật khi OECD phát hành hướng dẫn thực hiện chi tiết.

+ *Nam Phi*: Dự thảo văn bản quy định về Thuế tối thiểu toàn cầu đang được lấy ý kiến rộng rãi từ tháng 2/2024, theo đó nước này dự kiến áp dụng IIR và QDMTT từ năm 2024.

Quy định về Thuế tối thiểu toàn cầu tại Việt Nam

Ngày 29/11/2023, Quốc hội đã thông qua Nghị quyết số 107/2023/QH15 về việc áp dụng thuế thu nhập doanh nghiệp bổ sung theo quy định chống xói mòn cơ sở thuế toàn cầu. Nghị quyết có hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2024, áp dụng từ năm tài chính 2024.

Nghị quyết áp dụng đối với đơn vị hợp thành của Tập đoàn đa quốc gia có doanh thu trong báo cáo tài chính hợp nhất của công ty mẹ tối cao ít nhất 02 năm trong 04 năm liên kế trước năm tài chính tương đương 750 triệu EUR trở lên, trừ một số trường hợp quy định cụ thể. Nội dung Nghị quyết bao gồm hướng dẫn áp dụng IIR đối với các Tập đoàn đa quốc gia của Việt Nam có đầu tư ra nước ngoài và áp dụng QDMTT đối với các Tập đoàn đa quốc gia có hoạt



động sản xuất kinh doanh tại Việt Nam.

Nghị quyết đã giao Chính phủ quy định chi tiết nội dung Nghị quyết. Đồng thời giao Chính phủ, các bộ, trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình, chịu trách nhiệm tổ chức, triển khai thực hiện các nội dung, chính sách quy định tại Nghị quyết này; khẩn trương chuẩn bị các điều kiện cần thiết để bảo đảm cho việc thực hiện Nghị quyết; chú trọng tổ chức thực hiện các hoạt động hợp tác đa phương về trao đổi thông tin tự động phục vụ việc thu thuế tối thiểu toàn cầu; xây dựng kế hoạch, lộ trình triển khai chính thức, phân công trách nhiệm, tổ chức bộ máy, nguồn lực để kịp thời đáp ứng năng lực thực hiện cho cơ quan thuế, có biện pháp nâng cao tuân thủ tự nguyện cho người nộp thuế.

Tác động của Thuế tối thiểu toàn cầu đối với Việt Nam

Tác động đến thu ngân sách nhà nước

Khi áp dụng QDMTT, Việt Nam sẽ thu được thuế TNDN bổ sung đối với những tập đoàn đa quốc gia thuộc đối tượng áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu có dự án đang được hưởng ưu đãi về thuế TNDN tại Việt Nam với thuế suất thực tế thấp hơn mức tối thiểu, từ đó góp phần tăng thu ngân sách nhà nước. Theo tính toán sơ bộ của Tổng cục Thuế dựa trên số liệu quyết toán thuế năm 2022, thì số thuế TNDN bổ sung theo QDMTT tính cho năm 2024 khoảng trên 14.000 tỷ đồng.

Mặt khác, khi áp dụng IIR đối với những tập đoàn đa quốc gia của Việt Nam đầu tư ra nước ngoài thuộc đối tượng áp dụng của Thuế tối thiểu toàn cầu, trường hợp đơn vị hợp thành ở ngoài có thuế suất thực tế thấp hơn mức tối thiểu mà nước nhận đầu tư chưa áp dụng QDMTT thì Việt Nam có quyền thu thuế TNDN bổ sung từ những doanh nghiệp này. Số thuế TNDN bổ sung Việt Nam có thể thu được khi áp dụng IIR năm 2024 dự kiến khoảng gần 73 tỷ đồng.

Tác động đến thu hút đầu tư

Khi Thuế tối thiểu toàn cầu có hiệu lực, các tập đoàn đa quốc gia sẽ phải nộp thêm thuế sung tại nước có hoạt động đầu tư hoặc nước của công ty mẹ. Điều này gián tiếp làm giảm tác dụng của ưu đãi thuế mà các doanh nghiệp đang được hưởng tại Việt Nam, qua đó, ảnh hưởng đến quyết định đầu tư vào Việt Nam của các tập đoàn đa quốc gia thuộc đối tượng áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu. Với các tập đoàn đã đầu tư tại Việt Nam, tác động tiêu cực của Thuế tối thiểu toàn cầu có thể ảnh hưởng đến quyết định duy trì đầu tư hoặc mở rộng đầu tư của các tập đoàn này tại Việt Nam. Với các tập đoàn đang có kế hoạch đầu tư vào Việt Nam, Thuế tối thiểu toàn cầu

có thể làm giảm động lực lựa chọn Việt Nam là điểm đến đầu tư vì cơ chế ưu đãi không còn nhiều ý nghĩa. Bên cạnh đó, các yếu tố thu hút đầu tư khác (như cơ sở hạ tầng, chất lượng nguồn nhân lực...) của Việt Nam vẫn còn nhiều hạn chế so với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Tác động đến vị thế cạnh tranh của Việt Nam

Việc áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu sẽ ảnh hưởng tới việc thu hút và mở rộng đầu tư chất lượng cao của các tập đoàn đa quốc gia. Trong khi đó, những tập đoàn này đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển kinh tế của Việt Nam. Đồng thời, Thuế tối thiểu toàn cầu cũng gây ra tác động không nhỏ tới các doanh nghiệp vệ tinh của các tập đoàn đa quốc gia cũng như có thể dẫn đến việc chuyển dịch đầu tư từ Việt Nam sang quốc gia khác có chính sách ưu đãi hấp dẫn hơn, môi trường đầu tư kinh doanh thuận lợi hơn. Việc thiếu vắng các tập đoàn đa quốc gia cũng như các doanh nghiệp vệ tinh sẽ ảnh hưởng lớn tới môi trường đầu tư và vị thế cạnh tranh của Việt Nam trên trường quốc tế.

Tác động đến mục tiêu phát triển công nghiệp quốc gia

Ngoài sự đóng góp về vốn đầu tư cũng như tạo việc làm cho người lao động, các doanh nghiệp đầu tư nước ngoài cũng đóng vai trò quan trọng trong việc chuyển giao công nghệ, đào tạo nhân lực trong nước, xây dựng các hệ sinh thái ngành, đặc biệt trong lĩnh vực quan trọng là công nghiệp hỗ trợ, kết nối doanh nghiệp Việt Nam tham gia vào chuỗi giá trị toàn cầu để góp phần phát triển công nghiệp Việt Nam. Theo đó, việc chuyển dịch đầu tư từ các doanh nghiệp đầu tư nước ngoài lớn sẽ ảnh hưởng tiêu cực đến mục tiêu phát triển công nghiệp quốc gia của Việt Nam

Tác động đến xuất khẩu và dự trữ ngoại hối

Các tập đoàn đa quốc gia lớn trong những năm vừa qua đã đóng góp nhiều vào tăng trưởng xuất khẩu và dự trữ ngoại hối của Việt Nam, vì vậy Thuế tối thiểu toàn cầu cũng sẽ có tác động trên cả phương diện này.

Quan điểm từ phía doanh nghiệp

Cần xây dựng các hình thức hỗ trợ

Nhằm bù đắp cho các doanh nghiệp bị ảnh hưởng do áp dụng quy định về thuế tối thiểu toàn cầu, phương án triển khai các hình thức hỗ trợ này sẽ tùy theo đặc điểm của từng loại hình doanh nghiệp để có các tiêu chuẩn áp dụng kèm theo. Nói cách khác, cần áp dụng chính sách hỗ trợ thay thế cho những ưu đãi về thuế



TNDN đã bị ảnh hưởng bởi Thuế tối thiểu toàn cầu.

Các hình thức hỗ trợ cụ thể doanh nghiệp đề xuất bao gồm:

- + Hỗ trợ bằng tiền mặt;
- + Hỗ trợ bằng hình thức khoản giảm trừ thuế hoàn lại đạt chuẩn (QRTC) đối với các khoản đầu tư vào tài sản cố định và nghiên cứu phát triển;
- + Hỗ trợ tiền bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, bảo hiểm thất nghiệp, quỹ phòng chống thiên tai;
- + Hỗ trợ các chi phí khác như trợ cấp nhà ở/ký túc xá, xe đưa đón, đào tạo cho người lao động, tiền thuê đất, phí quản lý khu công nghiệp, các khoản đầu tư về môi trường như năng lượng tái tạo, năng lượng xanh sạch...

Đơn giản hóa thủ tục kê khai

Thuế tối thiểu toàn cầu được đánh giá là vấn đề mới và khó. Để thực hiện đầy đủ các quy định về thuế tối thiểu toàn cầu, doanh nghiệp cần rất nhiều thời gian và chi phí. Với các tập đoàn đa quốc gia thuộc đối tượng áp dụng quy định về thuế tối thiểu toàn cầu nhưng đáp ứng các điều kiện về giảm trừ trách nhiệm trong giai đoạn chuyển tiếp thì thuế bổ sung tại Việt Nam sẽ được coi là bằng 0. Các doanh nghiệp này kiến nghị Chính phủ xem xét hướng dẫn thủ tục kê khai đơn giản, giảm tối đa thủ tục hành chính và chi phí tuân thủ cho doanh nghiệp.

Giải pháp thực thi Thuế tối thiểu toàn cầu hướng đến hài hòa lợi ích quốc gia và nhà đầu tư

Trước bối cảnh Thuế tối thiểu toàn cầu đang là xu hướng chung của thế giới, để giữ quyền đánh thuế, đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của mình, Việt Nam đã khẳng định áp dụng QDMTT và IIR. Tuy nhiên, Việt Nam cần có giải pháp nhằm đảm bảo ổn định môi trường đầu tư, giữ chân các nhà đầu tư cũ và thu hút thêm nhiều nhà đầu tư mới trong các lĩnh vực ưu tiên phát triển. Là một nước có thế mạnh về an ninh và sự ổn định chính trị, vị trí địa lý thuận lợi cho việc giao thương và cung ứng, độ mở của nền kinh tế lớn với 15 Hiệp định thương mại tự do có hiệu lực, Việt Nam có thể theo đuổi các chính sách để thu hút nhóm tập đoàn đa quốc gia quy mô lớn, có năng lực sản xuất và liên kết chặt chẽ với chuỗi giá trị toàn cầu.


Như vậy, để đảm bảo hài hòa lợi ích quốc gia và doanh nghiệp trong bối cảnh áp dụng Thuế tối thiểu toàn cầu, Chính phủ Việt Nam cần thực hiện các giải pháp sau:

Thứ nhất, ban hành Nghị định quy định chi tiết Nghị quyết số 107/2023/QH15 để bảo đảm đầy đủ các căn cứ pháp lý, đồng bộ, thống nhất với quy

định tại Nghị quyết. Các nội dung tại dự thảo Nghị định cần được xây dựng trên cơ sở các tài liệu hướng dẫn của OECD bao gồm: Quy định mẫu, tài liệu diễn giải và các hướng dẫn hành chính, mục tiêu hướng đến xây dựng quy định “đạt chuẩn” theo đánh giá của OECD để giảm tối đa chi phí tuân thủ cho các tập đoàn đa quốc gia. Đối với nội dung quy định về quản lý thuế tại dự thảo Nghị định, ngoài việc tuân thủ các hướng dẫn của OECD, cũng cần đảm bảo phù hợp với các quy định pháp luật hiện hành và điều kiện thực tế tại Việt Nam.

Thứ hai, tích cực trao đổi, đối thoại với doanh nghiệp nhằm rà soát các doanh nghiệp thuộc đối tượng áp dụng quy định về thuế tối thiểu toàn cầu. Cơ quan thuế có trách nhiệm phổ biến về chính sách để đảm bảo triển khai có hiệu quả quy định thuế tối thiểu toàn cầu, đồng thời bảo vệ quyền và lợi ích của doanh nghiệp, tránh các sai sót trong quá trình kê khai và nộp thuế theo quy định.

Thứ ba, triển khai đánh giá một cách tổng thể hệ thống chính sách ưu đãi thuế hiện hành và xây dựng dự án sửa đổi, bổ sung Luật thuế TNDN cùng phương án điều chỉnh hệ thống thuế suất và ưu đãi thuế một cách phù hợp. Trong đó, có thể cân nhắc chuyển từ các ưu đãi dựa trên thu nhập (miễn, giảm thuế hoặc ưu đãi về thuế suất) sang các ưu đãi dựa trên thời điểm ghi nhận chi phí hoặc dựa trên chi phí đầu tư (cho phép khấu hao nhanh hoặc quy định QRTC). Các cải cách về ưu đãi thuế cần áp dụng cho tất cả các doanh nghiệp có hoạt động sản xuất, kinh doanh tại Việt Nam đáp ứng điều kiện hưởng ưu đãi thuế TNDN chứ không chỉ các doanh nghiệp thuộc phạm vi áp dụng quy định về thuế tối thiểu toàn cầu.

Thứ tư, tiếp tục cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, cải cách thủ tục hành chính, nâng cao hiệu quả của quá trình tổ chức thực hiện các chính sách ưu đãi thu hút đầu tư. Đây là yêu cầu thường xuyên, liên tục, có ý nghĩa quyết định đến việc thu hút đầu tư nước ngoài, là yếu tố đảm bảo cho các chính sách được thực thi đúng và đầy đủ trên thực tế. 

Tài liệu tham khảo:

1. Quốc hội (2024), Nghị quyết số 107/2023/QH15 về việc áp dụng thuế thu nhập doanh nghiệp bổ sung theo quy định chống xói mòn cơ sở thuế toàn cầu;
2. OECD (2024), Taxation Working Papers No.68 The Global Minimum Tax and the taxation of MNE Profit;
3. WTS Global (2024) Pillar Two Country – by – Country Implementaion Status.

Thông tin tác giả:

ThS. Phạm Phương Hà - Vụ Chính sách (Tổng cục Thuế)

Email: ppha@gdt.gov.vn